

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ»

Освітній ступінь – доктор філософії (PhD)
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 015 Професійна освіта
Освітньо-наукова програма: «Теорія і методика професійної освіти»
Кількість кредитів: 3
Рік підготовки – 1, семестр – 2
Компонент освітньої програми: вибіркова дисципліна

Дні занять: згідно розкладу занять
Консультації: згідно графіку
Мова навчання: українська

Викладач

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та соціальної роботи
Тимчук Людмила Іванівна

Профайл: <http://psr-chnu.com.ua/uk/spivrobotnyky/tymchuk-liudmyla.html>

Контактний телефон: +38 (050)5414832

Email: l.tymchuk@chnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Теорія і практика освіти впродовж життя» спрямована на осмислення феномену навчання дорослої людини в контексті неперервної освіти; розуміння принципів андрагогічної діяльності; розкриття сенсу і особливостей навчання людини в дорослому віці.

Предметом вивчення дисципліни є теоретичні знання й практичні уміння, пов'язані з розвитком і навчанням людей у дорослому віці.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: формування в аспірантів уявлень про теорію і практику освіти дорослих в контексті неперервного становлення особистості; сприяння опануванню ними професійними знаннями, які формують культуру інформаційно-освітньої взаємодії з дорослими людьми; формування професійних знань і умінь моделювання освітньої діяльності дорослої людини; набуття практичних умінь і навичок розробки змістово-цільового і технологічного забезпечення освіти дорослих; прикладних умінь і навичок взаємодії з дорослими як суб'єктами освіти; розвиток андрагогічного мислення, творчого підходу до вирішення дидактичних задач; формування умінь приймати оптимальні професійні рішення з урахуванням андрагогічних закономірностей і принципів навчання дорослих, реалізовувати на практиці сучасні технології навчання дорослих.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Год лек./сем	Результати навчання	Види діяльності здобувача
Тема 1. <i>Неперервність як ідея, принцип, якість, умова навчання</i>	1/0	Розуміння неперервності як ідеї, принципу, якості, умови освіти і навчання; знання принципів і функцій неперервної освіти, змістових характеристик результативності освіти дорослих в системі неперервної освіти (грамотність, професійна компетентність, культура); уміння визначати концептуальні засади сучасної парадигми освіти, аналізувати її цілі й цінності.	<ul style="list-style-type: none"> - опрацювання теоретичних питань; - тестові завдання; - есе.
Тема 2. <i>Основні теорії навчання впродовж життя</i>	1/2	Знання основних концепцій навчання впродовж життя; розуміння персонального внеску відомих зарубіжних й українських мислителів у теорію і практику освіти впродовж життя (Н.Грунтіг, Дж.Дьюї, М.Ноулз, П.Фрейре, Т.Адорно, П.Джарвіс, Дж.Мезіров, Ю.Габермас, Є.Мединський, М.Галушинський, С.Сірополко, С.Смаль-Стоцький); уміння визначати провідні ідеї теорій освіти впродовж життя, аналізувати та екстраполювати їх у реалії української освіти (Дж. Дьюї «Демократія та освіта: вступ до філософії освіти»; П.Фрейре «Педагогіка пригноблених»; Т.Адорно і освіта для зрілості; ідеї теорії емпіричного навчання дорослих П.Джарвіса; концепція трансформативного навчання Дж.Мезірова; феномен навчання у світлі комунікативної філософії Ю.Габермаса).	<ul style="list-style-type: none"> - індивідуальні презентації; - реферативні доповіді; - участь у навчальній дискусії.
Тема 3. <i>Дорослість як етап онтогенезу</i>	1/0	Знання підходів до визначення поняття «дорослість» та періодизації дорослого віку; соціальних і психофізіологічних особливостей дорослого віку; уміння аналізувати та інтерпретувати проблеми розвитку в дорослому віці, характеризувати етапи дорослості; вивчати й аналізувати освітні потреби різних категорій і груп населення з урахуванням віку, статі, соціального статусу, рівня професійної підготовки, стану здоров'я; вивчати і моделювати напрями, форми і функції освітньої діяльності дорослої людини; уміння враховувати психологічні особливості, необхідні в роботі з дорослими; розпізнавати індивідуальні причини, що спонукали людину почати навчання, підвищувати мотивацію дорослих учнів до навчальної діяльності; визначати бар'єри, що перешкоджають навчанню, і, наскільки це реально можливо, боротися з ними; діагностувати навчальні потреби дорослих;	<ul style="list-style-type: none"> - опрацювання теоретичних питань; - тестові завдання; - практичне завдання (характеристика дорослого учня).
Тема 4. <i>Види форми освіти дорослих</i>	1/2	Знання видів освіти дорослих (адаптивні системи, дистанційне навчання, бізнес-школи, неформальна освіта); розуміння сутності різних видів освітніх пропозицій для дорослих; осмислення спектру прикладного потенціалу андрагогіки; уміння визначати оптимальні до	<ul style="list-style-type: none"> - опрацювання теоретичних питань; - індивідуальна робота/аналітична записка щодо

		потреб і можливостей дорослої людини форм і видів освіти.	функціонування в Україні одного з видів освіти дорослих (за вибором).
Тема 5. <i>Неформальна освіта дорослих</i>	1/2	Розуміння сутності неформальної освіти та її інституцій; знання функцій і змісту діяльності народних університетів, університетів третього віку, центрів освіти дорослих, освітньо-дозвіллевих закладів, бібліотек, освітнього туризму, музейної просвіти; уміння здійснювати історико-ретроспективний і компаративний аналіз досвіду їх функціонування в Україні та світі; здатність проектувати, прогнозувати й організувати їх роботу в сучасних умовах.	- індивідуальні презентації; - реферативні доповіді; - круглий стіл «Провайдери неформальної освіти в Україні».
Тема 6. <i>Методи навчання дорослих</i>	0/2	Знання науково-методологічних основ дидактики дорослих; сучасних моделей навчання дорослих; розуміння відмінностей між педагогічною і андрагогічною моделями; оволодіння загальними і специфічними питаннями організації процесу навчання дорослої людини; розуміння особливостей формування змісту освіти дорослих та розробки навчально-методичного забезпечення освітнього процесу; знання класифікації технологій, які використовуються у процесі навчання дорослих, історію їх розвитку та сучасні підходи до інтерпретації та застосування; уміння застосовувати новітні технології викладання для дорослих; застосовувати психологічні знання й навички, необхідні для роботи в групі дорослих; формулювати цілі й завдання навчання дорослих; створювати освітнє середовища відповідно до потреб дорослих учнів, з орієнтацією на самоорганізоване навчання.	- термінологічний диктант/ тестові завдання; - опорна схема «Інтерактивні методи навчання дорослих»; - практикум/ програвання ситуацій-фрагменту заняття з використання інтерактивної технології (навчальний предмет і тема заняття – за вибором)
Тема 7. <i>Методика розробки навчального проекту – курсу</i>	0/1	Знання основних дефініцій, умов, етапів розробки проекту та управління ним; оволодіння методикою розробки навчальних проектів; уміння моделювати напрями, форми і функції освітньої діяльності дорослої людини; практичні навички створення і управління освітніми проектами; критичної рефлексії своєї діяльності в освітньому процесі; толерантності й асертивності в міжособистій взаємодії; стресостійкості; красномовства і переконуючого впливу; бути відкритим по відношенню до нового та інших людей; бути стійким до непередбачуваних явищ освітньої практики, які можуть виникнути у взаємовідносинах з аудиторією.	- проект, його презентація; - експертне взаємооцінювання.
Тема 8. <i>Андрогог – фахівець в освіті впродовж життя</i>	0/1	Усвідомлення суспільної значущості введення професії «андрагог» у Національний класифікатор професій України; знання компетентностей андрагога і рівнів його суспільного функціонування (особиста, інтерперсональна, дидактична, фахова, інституційна, суспільна компетентність);	- есе; - схема «Ролі андрагога»; - участь у дискусії.

		розуміння факторів, які впливають на функціонування андрагога; знання етичних засад діяльності андрагога; розуміння ролі професійної компетентності андрагога в забезпеченні ефективності навчання дорослих; уміння здійснювати консультування й наставництво дорослих; використовувати різні аспекти в своїй роботі з дорослими людьми як при плануванні, так і в процесі безпосередньої взаємодії для досягнення стійкого успіху в навчанні; здійснювати рефлексію власної методики діяльності серед дорослих; давати оцінку й самооцінку освітній праці дорослих та власній праці; володіння технологіями аналізу й оцінки (евалюації) в навчанні дорослих, знання її процедурних, психологічних і етичних аспектів.	
--	--	---	--

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Авшенюк Н. Педагогіка транснаціональної вищої освіти: концептуальні засади: навчальний посібник. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2015. – 185 с.
2. Андрущенко В. П. Неперервна професійна освіта : філософія, педагогічні парадигми, прогноз / [В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало.] ; В. П. Кремень (ред.) / АПН України ; Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К. : Наукова думка, 2003. – 854 с.
3. Вершловский С. Г. Непрерывное образование (историкотеоретический анализ феномена) / С.Г.Вершловский. – СПб : Санкт-Петербургская академия постдипломного педагогического образования, 2007. – 148 с.
4. Вчимося самостійності: навчально-методичний посібник для тренерів. За загальної редакції Т.П.Спіріної, авторська колегія: Ю.М. Галустян, А.В. Каравай, А.Б. Кочарян, Т.Д.Мельник. – Київ: Видавництво ФОП Москаленко, 2011.
5. Громкова М. Т. Андрагогика: теория и практика образования взрослых: учеб. пособие для системы доп. проф. образования: учеб. пособие для студ. вузов / Майя Тимофеевна Громкова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495с.
6. Змеев С. И. Технология обучения взрослых: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / С. И. Змеев. — М. : Академия, 2002. — 128 с.
7. Колесникова И. А. Основы андрагогики: учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по спец. 031000 / [И. А. Колесникова, А. Е. Мерон, Е. П. Тонконогая и др.]. — М.: Академия, 2003. — 238 с.
8. Кремень В. Г. Світ знання: людина, наука, освіта / В.Г. Кремень. – Київ : Знання України, 2016. – 87 с.
9. Лук'янова Л. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід / Лариса Лук'янова; Українська Асоціація освіти дорослих. – Київ : ТОВ «ДКС-Центр», 2017. – 147 с.
10. Маніфест про Навчання Дорослих у XXI столітті Європейська Асоціація Освіти Дорослих. – Джина Эбнер (ЕАЕА) при поддержке членов ЕАЕА, Исполнительного совета и Секретариата ЕАЕА. Brussel.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.eaea.org/media/policy-advocacy/manifesto/manifesto_ukrainian
11. Навчання впродовж всього життя: на шляху до реалізації цілей програми ЮНЕСКО «Освіта для всіх» : матеріали 5-ї міжнар. конф. з освіти дорослих КОНФІНТЕА V (Софія, 6–9 листоп. 2002 р.). – Софія, 2002. – 15 с.
12. Освіта впродовж життя: соціальні запити, сучасні виклики та пріоритети в реалізації. Київ, 22 березня 2018 року. – К., 2018. – 181 с.
13. Освіта дорослих у перспективі змін: інновації, технології, прогнози: колективна монографія /За ред. А. Василюк, А. Стоговського. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. – 248 с.

14. Освіта дорослих: бібліографічний покажчик / упорядник Л. Б. Лук'янова. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Українська Асоціація освіти дорослих. – Київ : ТОВ «ДКС-Центр», 2016. –144 с.
15. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка. <http://old2.niss.gov.ua/articles/252/>
16. Тимчук Л. Основи андрагогіки. Навчальний посібник. – Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2014. – 244 с.
17. Тимчук Л. Становлення та розвиток андрагогіки в Україні (кінець ХІХ - ХХ століття) : монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 464 с.
18. Юнацкевич Р.И. Теория образования взрослых: становление, проблемы, задачи. Монография. – СПб.: ИОВ ПАНИ, 2009. – 90 с.

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

	<i>Обов'язкові для оцінювання види діяльності здобувача</i>	Оцінювання: кількість балів
Тема 1	- есе.	3
Тема 2	- індивідуальні презентації; - реферативні доповіді; - участь у навчальній дискусії.	12
Тема 3	- тестові завдання; - практичне завдання (характеристика дорослого учня).	3 3
Тема 4	- індивідуальна робота/аналітична записка щодо функціонування в Україні одного з видів освіти дорослих (за вибором).	6
Тема 5	- індивідуальні презентації; - реферативні доповіді; - круглий стіл «Провайдери неформальної освіти в Україні».	6
Тема 6	- термінологічний диктант/ тестові завдання; - опорна схема «Інтерактивні методи навчання дорослих»; - практикум/ програвання ситуацій-фрагменту заняття з використання інтерактивної технології (навчальний предмет і тема заняття – за вибором)	3 3 6
Тема 7	- проект, його презентація; - експертне взаємооцінювання.	12
Тема 8	- есе.	3
Підсумковий контроль (екзамен)		40
		100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Бали</i>	<i>Зміст</i>
A	90-100	<i>відмінно</i>
B	80-89	<i>добре</i>
C	70-79	<i>добре</i>
D	60-69	<i>задовільно</i>
E	50-59	<i>задовільно</i>
FX	35-49	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
F	1-34	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</i>

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються меншою кількістю балів (75% від можливої максимальної кількості балів за певний вид діяльності). Відтермінування здачі видів робіт відбувається за наявності поважних причин.
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Освітній процес здійснюється згідно Положення «Про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» від 24.12.2019 р. Списування у процесі виконання робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття. Виконані завдання (творча робота/есе) перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять згідно розкладу є обов'язковим компонентом оцінювання. За умови переведення здобувача на індивідуальний графік навчання та об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування, відрядження на науково-практичну конференцію) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу.
-